

Dokumentnamn
YTTRANDE

Datum
2021-09-27

Vårt diarienummer
1.1.3-2021-06071

Handläggare
Anders Sundin

GD-2021-131
Ert diarienummer
U2021/02459

Mottagare
Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Papper, poddar och ... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial. Betänkande av Pliktmaterialutredningen (SOU 2021:32)

Vetenskapsrådet har granskat utredningens förslag utifrån sitt uppdrag att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden samt de särskilda uppgifter som myndigheten har i sin roll som forskningsfinansierare och forskningspolitisk rådgivare.

Vetenskapsrådet ser positivt på utredningens förslag att en ny lag om pliktmaterial, med tillhörande förordning, ska ersätta dagens pliktregelverk. Utifrån de aspekter som Vetenskapsrådet har att beakta vill myndigheten även framföra följande synpunkter.

7.1 Syftet motiverar pliktinsamlingen

Det är enligt Vetenskapsrådet viktigt att en ny pliktmateriallag, i enlighet med utredningens förslag, tydligt anger att ett av regleringens syften är att tillgodose forskningens behov. För forskningens vidkommande är det även angeläget att lagen anger att pliktmaterial ska hanteras utan att materialet förvanskas.

8.3 Material som ska omfattas av pliktlagstiftningen samt 8.4 Plikt avser materialet såsom det tillgängliggjorts

Den nya pliktmateriallagen bör, i enlighet med utredningens förslag, vara så medie-, teknik- och formatoberoende som möjligt. Ur ett forskningsperspektiv motiveras detta främst av att tillgången till en bredare uppsättning källor för framtida forskning därmed kan säkras.

10.9 Beslut angående leveransplikt i enskilda fall

Vetenskapsrådet invänder inte mot förslaget att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, i ett enskilt fall ska få besluta om undantag från skyldigheten att lämna pliktexemplar med hänvisning till att materialet inte bedöms ha ett väsentligt värde för forskningen. Det kan dock antas att en bedömning av vilket värde ett material kan komma att ha för

framtida forskning många gånger kan vara svår att göra för den beslutande myndigheten. Vetenskapsrådet förordar därför en ordning enligt vilken den beslutande myndigheten inför sitt beslut samråder med företrädare för berörda forskningsutförare.

18.3.2 Konsekvenser för användarna

Vetenskapsrådet instämmer i utredningens bedömning att en ökad insamling av digitalt material innebär större möjligheter att använda material i forskning. Samtidigt befarar Vetenskapsrådet att forskningens tillgång till material i form av skrifter kan komma att påverkas negativt om antalet pliktexemplar av skrifter minskar och den geografiska spridningen av sådana exemplar begränsas i enlighet med utredningens förslag (jfr betänkandets avsnitt 10.4, 10.5, 15.1 och 15.2). I dessa delar efterfrågar Vetenskapsrådet en mer djupgående analys av vilka konsekvenser förslagen kan komma att få för forskningen. Vetenskapsrådet anser vidare att utredningen vunnit på en grundligare analys av de långsiktiga riskerna för pliktmaterialens bevarande, och därmed dess tillgänglighet för framtida forskning, som en koncentration till färre mottagande bibliotek kan medföra (jfr avsnitt 15.3.1).

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Sven Stafström efter föredragning av koordinatören Anders Sundin. Vid den slutliga handläggningen har även rådsdirektören Maria Thuveson, chefsjuristen Anna Hörnlund och juristen Jacob Winiarski deltagit.

Sven Stafström
Generaldirektör

Anders Sundin
Koordinator